

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Психотерапія: психологічна методологія»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. Семестр: II 1 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко Ольга Дмитрівна професор кафедри, д.пед.н., проф. Анненкова Ірина Петрівна доцент кафедри, к. істор.н. Дружкова Ірина Сергіївна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри 067-728-56-12 E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Фомичова Марія Павлівна, лаборант кафедри 067-970-30-04 E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - Професійна діяльність майбутніх фахівців у сфері психологічної допомоги передбачає сприяння людям у вирішенні широкого кола психологічних проблем. Для становлення відповідних фахових навичок і умінь студентів психологів, формування їхньої професійної ідентичності має велике значення оволодіння основами психотерапевтичних знань та психологічною методологією

Пререквізити і постреквізити дисципліни

Пререквізити: Психологічне консультування, Психологічна допомога при кризових станах, Етична мотивація, HR – менеджмент та лідерство, Правове регулювання надання психологічної допомоги, Практична психодіагностика в індивідуальній та груповій роботі.

Постреквізити: Психотерапія: психологічна методологія, Управління проектами в психологічній практиці, Психосоматика: новітні психотехніки, Безбар'єрне середовище та

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

соціальна інклюзія.

Мета дисципліни: забезпечення здобувачів системою теоретичних знань в області психотерапії; підвищити рівень теоретичних знань та практичних навичок студентів у сфері психологічної допомоги.

Завдання дисципліни:

1. сформуванню умінь застосовувати окремі методи та методики психотерапії при наданні познайомити зі специфікою, можливостями та стандартами психотерапевтичної діяльності;
2. розкрити основні поняття, принципи, види та задачі психотерапії;
3. надати знання з теорії та практики сучасних психотерапевтичних шкіл (методологію);
4. соціально-психологічної допомоги особистості;
5. сформуванню уявлення про особистість психотерапевта, типи клієнтів та типе скарг клієнтів;
6. проаналізувати різні психотерапевтичні підходи до генезису невротичних розладів та інших психологічних порушень у клієнтів;
7. сформуванню уявлення про етику психотерапевта.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- окремі методи та методики психотерапії при наданні познайомити зі специфікою, можливостями та стандартами психотерапевтичної діяльності;
- основні поняття, принципи, види та задачі психотерапії;
- засади теорії та практики сучасних психотерапевтичних шкіл (методологію);
- теорію та практику соціально-психологічної допомоги особистості;
- Як проявляти особистість психотерапевта, типи клієнтів та типи скарг клієнтів;
- психотерапевтичні підходи до генезису невротичних розладів та інших психологічних порушень у клієнтів;
- уявлення про етику психотерапевта.

Вміти:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях
- приймати обґрунтовані рішення
- генерувати нові ідеї (креативність)
- організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
- дотримуватися норм професійної етики

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися на денній формі навчання: у формі лекцій (12 год.); практичних занять (24 год.); організації самостійної роботи здобувача (54 год.); на заочній формі навчання: у формі лекцій (4 год.); практичних занять (6 год.); організації самостійної роботи здобувача (80 год.)

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Психотерапія та психологічна методологія як професійна діяльність

Психотерапія - це науково обґрунтований та емпірично перевірений вид діяльності, що спрямований на допомогу людям, які потерпають від психологічних, психічних, психосоматичних, соціальних проблем або страждання, та використовує психологічні інструменти. Психотерапія належить до методів психологічної інтервенції, а ці методи є частиною клінічної психології. Своєю чергою, клінічна психологія - це розділ психології. Тут психотерапія має більш значущий зв'язок з психологією. Тому психотерапевтами, після додаткової підготовки, можуть стати психологи, або психіатри. Психотерапія проходить у формі індивідуальної консультації або групової роботи. Вона може застосовуватися самостійно (для лікування депресії та неврозів) або у поєднанні з іншими методами лікування.

Тема 2. Психоаналіз та психодинамічна психотерапія

Історія розвитку психодинамічної терапії. Фокус психодинамічної психотерапії. Психодинамічний діагноз. Організація психодинамічної терапії. Основні принципи психодинамічної психотерапії. Техніка психодинамічної психотерапії. Короткострокова психодинамічна психотерапія. Завершення психодинамічної психотерапії.

Термін «психодинаміка» був уведений у 1918 році Робертом Вудвортсом (1869–1962 рр.), американським психологом, одним із творців функціональної психології в США, проте у сучасній психології зміст цього поняття в основному визначається психоаналітичними концепціями й індивідуальною психологією А. Адлера. Відповідно до визначення, у центрі психодинамічного підходу знаходяться питання, пов'язані з динамічними аспектами психіки, тобто мотивами, бажаннями, прагненнями, внутрішніми конфліктами (протиріччями), існування та розвиток яких забезпечує функціонування й розвиток особистісного «Я». Згідно з положеннями психодинамічного підходу, психічне життя людини – це тільки поверхня, під якою лежить величезна, як у айсберга, основа – несвідоме, що «живе» конфліктами, боротьбою внутрішніх сил. Завдання психотерапевта – допомогти клієнту зрозуміти цю динаміку, усвідомити своє несвідоме.

Тема 3. Методологія процесу психоаналізу

Клінічний метод, згодом окреслений як психоаналіз, ставив перед собою єдину мету, досягнути яку можна було за допомогою окремих кроків на шляху відновлення афективно (емоційно) пережитих взаємозв'язків між актуальною проблемою (симптомом) і інфантильним (похідним з дитинства) конфліктом. У 1914 році Фрейд уточнив, що такий процес навряд чи відповідає «згадуванню»; швидше його можна описати за допомогою поняття «повторення». Це означає, що в психоаналітичній процедурі пацієнт повторює заново конфліктні переживання, не усвідомлюючи однак цього повторення. Якщо вдається перетворити таке повторення у осмислюване пригадування, тобто перевести позасвідоме у область усвідомленого, саме тоді терапевтичний процес скеровується у бажаному напрямку усвідомлення, проникнення (у суть конфлікту-прим.) і врешті-решт, до змін у поведінці. Вказана тенденція пацієнта (як і всякої людини) каналізувати конфлікт за допомогою дії (тобто повторювання), а не завдяки зусиль, пов'язаних із згадуванням, відображає одну з основних проблем терапії і її технічних аспектів – проблем опору і перенесення. Фрейд вважав зокрема, що ґрунтовні зміни конфліктогенного потенціалу є можливими лиш тоді,

коли вдається усунути прояви опору. Тому вирішальною зброєю терапевта є інтерпретація, скерована саме на подолання опору – але так, що зміст витіснених у позасвідоме переживань спливає у свідомості спонтанно.

Тема 4. Когнітивно-поведінкова психотерапія: методологія і практика

Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) є одним з провідних, сучасних, науковообґрунтованих методів психотерапії. Вона базується на усвідомленні того, що при багатьох психіатричних розладах та психологічних проблемах спотворене сприйняття реальності (себе, інших людей, майбутнього і т.п.), а також неадекватні дії у відповідь на існуючі проблеми є основними факторами, що підтримують розвиток, утримання існуючих проблем та розладів. Відповідно критично переосмислюючи своє сприйняття дійсності та свою поведінку, з допомогою психотерапевта клієнт намагається змінити дисфункційні, негативні взірці та цикли мислення та поведінки на більш реалістичні та такі, що сприятимуть покращенню емоційного стану, вирішенню міжособистісних та інших проблем, зміні життєвої ситуації на краще.

Тема 5. Раціонально-емотивна психологічна методологія А. Елліса.

Елліс прагнув звільнити людей від стереотипів, кліше у сприйманні дійсності і забезпечити вільний і неупереджений погляд на світ. Елліс вважає, що людина народжується з певним потенціалом, і цей потенціал має дві сторони: раціональну та ірраціональну; конструктивну і деструктивну. Психологічні проблеми з'являються тоді, коли людина намагається слідувати простим перевагам (бажання кохання, підтримки тощо) і помилково вважає, що ці прості переваги – абсолютні мірила її життєвого успіху.

Джерело психологічних порушень – система індивідуальних ірраціональних уявлень про світ, засвоєна у дитинстві від значимих дорослих. Ці порушення – ірраціональні установки. Це жорсткі зв'язки між дескриптовими (інформація про реальність) й оціночними (ставлення до цієї реальності) когніціями типу настанов, вимог, наказів, які не мають винятків, і вони носять абсолютний характер. Ірраціональні установки не відповідають реальності як за силою, так і за якістю цих приписів. Якщо ірраціональні установки не реалізуються, вони призводять до тривалих, неадекватних ситуацій емоціям, утруднюють діяльність індивіда. У нормально функціонуючої людини раціональна система оціночних когніцій (система гнучких зв'язків між дескриптовими й оціночними когніціями). Вона носить ймовірнісний характер, висловлює, скоріше, побажання, тому призводить до помірних емоцій, хоча іноді вони можуть носити інтенсивний характер. Елліс запропонував свою структуру особистості – АВС-теорія, де А – активуюча подія; В – думка клієнта про себе; С – емоційні або поведінкові наслідки події; D – наступна реакція на подію в результаті мозкової переробки; Е – завершальний ціннісний умовисновок (конструктивний або деструктивний). АВС-схема використовується для того, щоб допомогти клієнту в проблемній ситуації перейти від ірраціональних установок до раціональних.

Тема 6. Клієнт центрована психологічна методологія К. Роджерса

Клієнт-центрована терапія здійснила революцію у психотерапії 20-го століття. Її засновник, американський психолог Карл Роджерс відкидав медичну модель роботи з клієнтами як надмірно директивну. Пацієнтам ставилися діагнози, а психотерапевт вважався експертом на чолі процесу, що визначає методи лікування та веде до конкретних результатів. Але Роджерс вважав, що саме клієнт є головним експертом і провідником процесу терапії. Цей підхід також має іншу назву — *особистісно-орієнтована* психотерапія. Створюючи умови довіри та прийняття в процесі терапії, цей метод спрямовує людину на покращення відчуття цілісності та розкриття свого потенціалу.

Тема 7. Логотерапія В.Франкла .

Тема 8. Інші моделі та методи психотерапії.

Тема 9. Методологія групової психотерапії

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Тема 10. Позитивна та Транскультуральна психологічна методологія Н. Пезешкіана

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Карпенко Є.В. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. Дрогобич : Посвіт, 2015. 116 с.
2. Посібник з психодрами / За ред. М. Карп, П. Холмса, К. Б. Таувон / Пер. с англ. О. П. Прокоповой ; за ред. П. П. Горностая. Київ: Вид. П. Горностай, 2013. 344 с.
3. Peseschkian N. Positive Psychosomatics. AuthorHouseUK, 2016. 654 p.
4. Positive Psychiatry, Psychotherapy and Psychology. Clinical Applications // Editors: E. Messias, H. Peseshkian, C. Cagande. – Switzerland: Springer Nature Switzerland AG, 2020.

Додаткова:

1. Бурлачук Л. Ф. Основи психотерапії : навч. пос. / Л. Ф. Бурлачук, И. А. Грабська, А. С. Кочарян. Київ: Ніка-Центр, 2001. 320 с.
2. Каліна Н. Ф. Психотерапія / Надія Федорівна Каліна. Київ : Академвидав, 2010. 288 с.
3. Наративні психотехнології / Чепелева Н. В., Смульсон М. Л., Шиловська О. М, Гуцол С. Ю. ; за заг. ред. Н. В. Чепелевої. Київ: Главник, 2007. 144 с.
4. Rudestam, K. E. (1982). Experiential groups in theory and practice. Brooks/Cole Pub Co, 318 p.
5. Seligmann, M.E.P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study. American Psychologist. 50, 965-974, 1995.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
4. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp>
5. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
6. Science: (AAAS). Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
7. Taylor & Francis. Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
8. ScienceDirect. Режим доступу: www.sciencedirect.com

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункових), оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	<p>Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей.</p> <p>Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.</p> <p>Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання (в т.ч. розрахункові), впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.</p>
Добре «4»	<p>Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття.</p> <p>Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях.</p> <p>Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання (в т.ч. розрахункові), але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.</p>
Задовільно «3»	<p>Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.</p> <p>Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях.</p> <p>Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань (в т.ч. розрахункові), невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.</p>
Незадовільно «2»	<p>Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.</p> <p>Тестування не виконано.</p> <p>Ситуаційне завдання не виконано.</p>

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перекладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-наушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізень:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.